

Till kommun- och stadsstyrelserna
och samkommunernas styrelser

Ändringar i beställaransvarslagen och upphandlingslagen 1.9.2012 och i arbetsavtalslagen 1.8.2012.

Beställaransvarslagen (Lagen om beställarens utredningsskyldighet och ansvar vid anlitande av utomstående arbetskraft 1233/2006) ändrades i september i fråga om byggverksamheten. Samtidigt ändrades 49 § i upphandlingslagen (Lagen om offentlig upphandling). Republikens president stadfäste lagarna (RP 18/2012) fredagen den 10 augusti och ändringarna trädde i kraft den 1 september 2012.

I arbetsavtalslagen infördes bestämmelser om arbetsgivarnas och uppdragsgivarnas ansvar vid anställning av arbetstagare som vistas olagligt i landet. Ändringen trädde i kraft den 1 augusti 2012.

Som ett led i bekämpningen av grå ekonomi har en entreprenör sedan den 1 september 2012 skyldighet att se till att alla som arbetar på byggarbetsplatsen har ett med fotografi försett personkort där skattnumret är synligt. Skyldigheten föreskrivs i 52 a § i arbetarskyddslagen och i lagen om skattnummer (1231/2011).

Närmare upplysningar:

Juha Myllymäki, tfn 09 771 2450

Hannu Huhtala, tfn 09 771 2266

fornamn.efternamn@kommunforbundet.fi

Heikki Saaristo, tfn 09 771 2599, fornamn.efternamn@kt.fi

Ändringar i beställaransvarslagen och upphandlingslagen 1.9.2012

Lagändringarna föranleds av avsikten att effektivisera bekämpningen av grå ekonomi särskilt inom byggverksamheten. Beställaren är inom byggverksamheten i fortsättningen skyldig att oftare än tidigare begära utredningar och intyg enligt beställaransvarslagen av avtalsparten. Lagändringarna gäller också kommunen i egenskap av byggherre. Med byggverksamhet avses byggande samt reparations-, service- och underhållsverksamhet i anslutning till byggande.

Definitionen har ändrats en aning men motsvarar till sitt innehåll begreppet *byggbransch* som tidigare användes i beställaransvarslagen.

Utöver de tidigare utredningarna ska beställaren inom byggverksamheten be avtalsparten om **ett intyg över att denna har tecknat en försäkring för olycksfall i arbetet.**

Inom byggverksamheten ska utredningar numera begäras också när företagets verksamhet är etablerad eller när beställarens eller underleverantörens avtalsförhållande är etablerat. Till denna del har bestämmelserna blivit striktare. Tidigare har etablerad verksamhet eller etablerade avtalsförhållanden utgjort en grund för att avvika från utredningsskyldigheten också inom byggbranschen. Undantaget gäller fortsättningsvis inom andra branscher än byggverksamheten.

Inom byggverksamheten ska grå ekonomi bekämpas effektivare också genom en **förhöjd försummelseavgift** som kan vara minst 16 000 euro och högst 50 000 euro. En förhöjd försummelseavgift kan ändå påföras endast i undantagssituationer när beställaren har ingått ett avtal med en aktör som meddelats näringsförbud eller när beställaren känt till att avtalsparten inte tänker fullgöra sina lagstadgade skyldigheter.

Även lagen om offentlig upphandling är ändrats. Enligt 49 § ska alla i lagen avsedda **upphandlande enheter i entreprenadkontraktet ställa som villkor att byggentreprenören följer minimivillkoren för ett anställningsförhållande.**

De viktigaste förändringarna inom byggverksamheten

5 a § som gäller byggverksamhet

Enligt regeringens proposition (RP 18/2012) skulle specialbestämmelser om byggverksamheten införas i beställaransvarslagen. Dessa bestämmelser gäller alla företag som idkar byggverksamhet, det vill säga även företag inom andra branscher när de idkar byggverksamhet. I lagen ingår nu 5 a § om byggverksamhet.

5 a § Beställarens utredningsskyldighet i samband med byggverksamhet

Vad som i 5 § föreskrivs om beställarens utredningsskyldighet tillämpas också på beställare med anknytning till byggverksamhet. En beställare med anknytning till byggverksamhet befrias dock inte från utredningsskyldigheten på grundval av 5 § 4 mom. 2 och 3 punkten och inte av orsaker som kan jämföras med dem som där anges. En beställare med anknytning till byggverksamhet ska utöver det som föreskrivs i 1 mom. i nämnda paragraf ha ett intyg över att avtalsparten har tecknat en försäkring som avses i lagen om olycksfallsförsäkring (608/1948).

Den nya paragrafen utökar beställarens utredningsskyldighet på följande sätt:

1. Olycksfallsförsäkring

I och med ändringen ska beställaren inom byggverksamheten också inhämta en utredning om de anställdas olycksfallsförsäkringar. Enligt lagen om olycksfallsförsäkring är arbetsgivaren skyldig att teckna en olycksfallsförsäkring för sina anställda. I fortsättningen är beställaren skyldig att begära ett intyg över att avtalsparten har en gällande olycksfallsförsäkring.

Utgångspunkten för lagen om olycksfallsförsäkring är att arbete som utförs i Finland ska vara försäkrat i Finland. Undantag utgör utstationerade anställda hos företag som är placerade inom EU och ESS samt i sådana länder med vilka Finland har ett avtal om social trygghet som också inbegriper olycksfallsförsäkring.¹

2. Etablerade avtalsförhållanden inte längre ett undantag

Enligt den tidigare lagen behövde beställaren inte begära utredningar och intyg, om beställaren har grundad anledning att lita på att avtalsparten fullgör sina lagstadgade skyldigheter till följd av att avtalsparten är staten, en kommun, en samkommun eller någon annan i lagen avsedd tillförlitlig instans eller om avtalspartens verksamhet är etablerad, om avtalsförhållandet mellan beställaren och avtalsparten kan anses vara etablerat som en följd av tidigare avtalsförhållanden eller om förtroende finns av orsaker som kan jämföras med dem som anges i lagen.

I och med lagändringen kan undantag från utredningsskyldigheten inom byggverksamheten göras endast om avtalsparten är staten, en kommun, en samkommun, landskapet Åland, en kommun eller en samkommun i landskapet Åland, en församling, en kyrklig samfällighet, Folkpensionsanstalten eller Finlands Bank, ett i aktiebolagslagen avsett publikt aktiebolag, ett statligt affärsverk eller ett bolag som helt ägs av ett statligt affärsverk, en privaträttslig sammanslutning eller ett privaträttsligt bolag som helt ägs av en kommun eller en samkommun eller en motsvarande utländsk sammanslutning eller ett motsvarande utländskt företag. Enbart ett etablerat avtalsförhållande kan inte längre utgöra en grund för att inte begära utredningar.

9a § Förhöjd försummelseavgift

I lagen har även införts en bestämmelse om en förhöjd försummelseavgift inom byggverksamheten. Avsikten med bestämmelsen har varit att gradera påföljdssystemet och göra det strängare så att vissa överträdelser gör det möjligt att påföra den högsta försummelseavgiften. Den förhöjda försummelseavgiften är minst 16 000 euro och högst 50 000 euro. När storleken på den förhöjda försummelseavgiften bestäms ska värdet och nyttan av avtalet mellan beställaren och avtalsparten, upprepning, planmässighet och andra omständigheter beaktas.

Bestämmelsen gäller främst fall där beställaren har ingått ett avtal med en aktör som meddelats näringsförbud eller där beställaren med hänvisning till allmän livserfarenhet tydligt visar en likgiltighet för att avtalsparten inte fullgör sina skyldigheter.

Ändring av upphandlingslagen

I 49 § i upphandlingslagen ingår bestämmelser om minimivillkoren för anställningsförhållanden. I fortsättningen är alla upphandlande enheter skyldiga att försäkra sig om att avtalsparten följer minimivillkoren för anställningsförhållandena inom byggverksamheten. Denna skyldighet har redan tidigare gällt statliga centralförvaltningsmyndigheter (49 § i upphandlingslagen). I och med ändringen ska alla **upphandlande enheter till ett upphandlingskontrakt som gäller byggverksamheten foga en klausul enligt vilken det i anställningsförhållanden förknippade med kontraktet ska följas åtminstone de minimivillkor för ett anställningsförhållande som enligt Finlands lag och bestämmelserna i kollektivavtalen ska iakttas i likartat arbete**. Även denna ändring gäller alltså endast upphandling inom byggverksamheten.

Ändring av arbetsavtalslagen 1.8.2012

I arbetsavtalslagen har införts bestämmelser om arbetsgivarnas och uppdragsgivarnas ansvar vid anställning av arbetstagare som vistas oagligt i landet. Bestämmelsen tillämpas på tredjelandsmedborgare, det vill säga på andra än medborgare i en medlemsstat i Europeiska unionen, Island, Liechtenstein, Norge eller Schweiz.

¹ För närvarande har Finland ett gällande avtal om social trygghet med Australien, Chile, Israel, Kanada, Quebec och USA.

Enligt det nya kapitlet 11 a i arbetsavtalslagen kan arbetsgivaren eller en uppdragsgivare för en arbetsgivare som är underleverantör vara tvungen att svara för kostnaderna för återvändande om arbetstagaren vistats olagligt i landet och i vissa fall för fordringar för in-
nestående lön. Migrationsverket kan dessutom ålägga arbetsgivaren eller uppdragsgivaren att betala en påföljdsavgift på 1 000–30 000 euro. Även huvuduppdragsgivaren, i vars lo-
kaler eller på vars arbetsställe flera underleverantörer är verksamma, kan tillsammans med en underleverantör som varit arbetsgivare bli skyldig att solidarisk ansvara för på-
följdsavgiften, kostnaderna för återvändandet och lönekostnaderna.

Det finns skäl för kommunen att i egenskap av uppdragsgivare eller huvuduppdragsgivare kräva i upphandlingskontraktet att avtalsparten uppfyller sina samhällliga skyldigheter och ser till att arbetstagarna i underleverantörskedjan har uppehållstillstånd. Kommunen kan också förutsätta i kontraktet att kommunens avtalspart i sista hand svarar för kostna-
derna för återvändandet, lönekostnaderna och påföljdsavgifterna.

FINLANDS KOMMUNFÖRBUND

Tuula Haatainen
vice verkställande direktör

Juha Myllymäki
ledande jurist